

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
GRAD ZAVIDOVIĆI**

Broj: 02-11-1433/25-AP-1
Datum: 20.06.2025. godine

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
GRADA ZAVIDOVIĆI ZA PERIOD
2026. – 2028. GODINE**

**Obrađivač: Služba za upravu finansija, budžet i trezor
Zavidovići, juni 2025. godine**

1. UVOD

U skladu s Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 25/22), sačinjen je Dokument okvirnog budžeta (DOB) za period 2026.-2028. godine.

Izrada DOB-a zasniva se na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskih indikatora i prognozi prihoda i rashoda, što se utvrđuje u ekonomskoj politici Federacije.

Trogorodišnje planiranje budžeta, obaveza je za sve korisnike budžetskih sredstava i vanbudžetskih fondova.

DOB za period 2026. - 2028. godine utvrđuje fiskalnu strategiju i budžetske planove za sljedeće tri godine i ima za cilj da razvije bolju stratešku osnovu za pripremu budžeta. DOB predstavlja preliminarni okvirni nacrt budžeta za 2026. godinu, te daje okvirna predviđanja za 2026. - 2028. godinu.

Ciljevi DOB-a su:

- racionalnija javna potrošnja,
- uspješnije određivanje prioriteta pri alokaciji javnih resursa, i
- efikasnije korištenje raspoloživih resursa.

Još jedan bitan cilj DOB-a, je da osigura sveobuhvatan i konsolidiran okvir planiranja rashoda na nivou Jedinstvenog organa uprave Grada Zavidovići, objedinjujući podatke o fiskalnom stanju budžetskih korisnika kao i potražaćkih jedinica koje su u sastavu budžetskih korisnika.

2. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Prema trenutno raspoloživim preliminarnim statističkim podacima (statistika nacionalnih računa i kratkoročne statistike) za 2024. godinu u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta privredne aktivnosti. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2024. godine (BDP, rashodni pristup, tromjesečni podaci) procjenjuje se da je **realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini iznosio 2,5%** u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Ova stopa ekonomskog rasta identična je ranijoj procjeni DEP-a o kretanju ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2024. godini koja je također iznosila 2,5%.² Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta BDP-a u Bosni i Hercegovini može se zaključiti da je domaća tražnja (potrošnja i investicije) bila glavni nosilac ekonomskog rasta, dok je izvozna tražnja usljed pada izvoza i povećanja trgovinskog deficita imala negativan utjecaj na rast BDP-a. Naime, prema procjeni DEP-a za 2024. godinu rast finalne potrošnje iznosio je 2,6%, tako da je doprinos iste u rastu BDP-a iznosio 2,2 p.p. Detaljnije posmatrano, registrirani rast privatne i javne potrošnje bio je identičan i iznosio je 2,6%, dok su doprinosi ukupnom ekonomskom rastu iznosili privatna potrošnja 1,7 p.p i javna potrošnja 0,5 p.p. Ovaj rast privatne potrošnje omogućen je zahvaljujući određenom povećanju broja zaposlenih, povećanju plata i penzija, te povećanom prilivu doznaka

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci za K3 2024. godinu“, 30.12.2024. godine.

² Projekcije DEP-a, Mart 2025. godine

građana iz inostranstva i usporavanju inflacije u zemlji u posljednjih nekoliko mjeseci. S druge strane, nešto viši nivo javnih rashoda na svim nivoima vlasti s ciljem zaštite životog standarda građana u sklopu borbe protiv inflacije bio je ključni razlog povećanja javne potrošnje u zemlji. Pored finalne potrošnje, procjenjuje se da je pozitivan doprinos ekonomskom rastu ostvaren i u okviru investicija obzirom da su iste ostvarile rast od oko 8%. Pored privatnih investicija koje čine veći dio ukupnih investicija u Bosni i Hercegovini (oko 85% ukupnih investicije), u 2024. godini značajan doprinos je ostvaren i u okviru javnih investicija obzirom na izbornu godinu. Međutim, prilikom interpretacije ovog rasta investicija i doprinosa ekonomskom rastu potrebno je imati u vidu da ova kategorija uključuje i zalihe što znatno otežava analizu doprinosa investicija u strukturi ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini.

S druge strane, za razliku od prethodnih godina, tokom 2024. godine, doprinos vanjskog sektora u ekonomskom rastu u Bosni i Hercegovini bio je negativan. Naime, prema trenutno raspoloživim međunarodnim statističkim podacima u zemljama EU došlo je do usporavanja ekonomskog rasta što se negativno odrazilo na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu i u konačnici na ekonomski rast u Bosni i Hercegovini. Prema podacima Eurostat-a za 2024. godinu procjenjuje se da je stopa ekonomskog rasta na nivou EU27 iznosila svega 1,0%, dok su pojedine zemlje koje predstavljaju glavna izvozna tržišta za bh. proizvode kao što su Njemačka i Austrija zabilježile negativne stope ekonomskog rasta.³ Ovo usporavanje privredne aktivnosti negativno se odrazilo na vanjskotrgovinsku razmjenu u Bosni i Hercegovini u 2024. godini. Naime, Bosna i Hercegovina je nakon dvocifrenog rasta u prethodnih nekoliko godina, u 2024. godini zabilježila znatno slabije rezultate u okviru vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Smanjenje vanjskotrgovinske razmjene posljedica je smanjenja izvoza (naročito izvoza roba), dok je uvoz uvećan usljed jačanja domaće tražnje. Naime, prema procjeni DEP-a za 2024. godine u Bosni i Hercegovini je registrirano smanjenje izvoza za 1,6%, dok je uvoz uvećan za 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovakav trend kretanja izvoza i uvoza rezultirao je povećanjem trgovinskog deficita, tako da je ukupni doprinos trgovinskog bilansa u ekonomskom rastu bio izrazito negativan.

Uporedni pregled ekonomskih kretanja u 2023. i 2024. godini sa projekcijom ekonomskih kretanja za period 2025.-2028. Godina u BiH

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nominalni BDP u mil KM	50.932	53.560	56.568	59.367	62.294	65.553
Nominalni rast u %	11,7	5,2	5,6	4,9	4,9	5,2
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,6	102,6	102,9	101,9	101,7	101,8
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	46.458	52.223	54.998	58.258	61.230	64.362
Realni rast u %	1,9	2,5	2,7	3,0	3,1	3,3
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	6,1	1,7	3	2	1,9	1,8

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-06092024-sept:text>

Potrošnja u mil KM	43.658	45.749	48.053	49.897	51.880	53.673
Realni rast u %	1,3	2,6	2,1	1,8	2,0	1,5
Vladina potrošnja u mil KM	9.548	10.044	10.426	10.791	11.223	11.615
Realni rast u %	2,1	2,6	1,8	1,7	2,1	1,6
Privatna potrošnja u mil KM	34.111	35.705	37.627	39.106	40.657	42.057
Realni rast u %	1,1	2,6	2,2	1,9	2,0	1,5
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	11.519	12.665	13.475	14.229	15.233	16.402
Realni rast u %	12,1	8,1	4,5	4,1	5,6	6,2
Vladine investicije u mil KM	1.487	1.681	1.798	1.969	2.127	2.339
Realni rast u %	7,6	9,7	3,9	7,2	5,8	7,7
Privatne investicije u mil KM	10.031	10.984	11.676	12.260	13.106	14.063
Realni rast u %	12,8	7,9	4,6	3,7	5,5	5,9
Uvoz u mil KM	27.798	28.761	30.218	31.477	33.127	34.924
Nominalni rast u %	-1,6	3,5	5,1	4,2	5,2	5,4
Realni rast u %	-1,3	2,5	3,6	2,6	3,6	4,0
Izvoz u mil KM	21.931	21.960	23.097	24.157	25.666	27.429
Nominalni rast u %	-0,5	0,1	5,2	4,6	6,2	6,9
Realni rast u %	-1,2	-1,6	3,4	2,9	4,7	5,3
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,4	23,9	24,0	24,5	24,9	26,0
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.157	-1.802	-2.063	-2.227	-2.344	-2.337
Rast u %	-42,2	55,8	14,5	8,0	5,2	-0,3
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-2,3	-3,4	-3,6	-3,8	-3,8	-3,6

Izvor: DEP – mart 2025. godine

BDP u BiH 2025. - 2028. godine

Indikator	2025	2026	2027	2028
Nominalni BDP u mil. KM	56.568	59.367	62.294	65.553
Nominalni rast %	5,6	4,9	4,9	5,2
Realni BDP u mil. KM	54.998	58.258	61.230	64.362
Realni rast %	2,7	3	3,1	3,3

Trenutno raspoloživi izvještaji međunarodnih referentnih institucija u 2025. godini ukazuju na nastavak trenda raste ekonomske aktivnosti kako u svijetu tako i u

zemljama EU. U skladu s tim i u Bosni i Hercegovini se može očekivati nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti. Naime, prema projekcijama DEP-a a na bazi raspoloživih podataka i makroekonomskih modela u Bosni i Hercegovini se očekuje realni rast BDP-a od 2,7%. Glave pretpostavke u osnovnom scenariju ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini za 2025. godinu predstavljaju nešto povoljnije vanjsko okruženje (viša stopa ekonomskog rasta u zemljama EU i regiona), stabilizacija internih dinamika u zemlji. U skladu s tim, očekuje se da bi domaća tražnja kroz povećanje potrošnje i djelimično investicija trebala predstavljati glavno uporište projektovanog ekonomskog rasta, uz nešto pozitivniji doprinos vanjskog sektora u odnosu na prethodnu godinu. Prema projekcijama DEP-a, očekivani rast broja zaposlenih, povećanje minimalne plate u FBiH, povećan priliv doznaka građana iz inostranstva uz umjerenu inflaciju bi trebali rezultirati porastom raspoloživog dohotka građana što bi omogućilo nastavak trenda rasta privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini od 2,2%. Pored privatne potrošnje, planirana povećanja budžeta na svim nivoima vlasti ukazuju na mogući rast javne potrošnje sa očekivanom stopom rasta od 1,8%. Očekivana povećanja kako privatne tako i javne potrošnje ukazuju da se u 2025. godini u Bosni i Hercegovini može očekivati rast finalne potrošnje od 2,1% uz pozitivan doprinos ekonomskom rastu od 1,8 p.p. Ako se ima u vidu da finalna potrošnja u strukturi BDP-a u Bosni i Hercegovini učestvuje sa oko 85%, može se zaključiti da će ovaj projektovani rast potrošnje predstavljati ključno uporište ekonomskog rasta u zemlji. S druge strane, pored povećanja potrošnje unatoč određenim internim izazovima u Bosni i Hercegovini se očekuje i nastavak trenda rasta investicija. Međutim očekivana stopa rasta investicija je nešto niža u odnosu na prethodnu godinu i iznosi oko 4,5% uz pozitivan doprinos ekonomskom rastu od skoro 1,1 p.p.

S druge strane, za razliku od 2024. godine, u Bosni i Hercegovini se u 2025. godini očekuju nešto bolji rezultati u okviru vanjskog sektora. Ovo se naročito odnosi na očekivana kretanja izvoza iz Bosne i Hercegovine usljed poboljšanja ekonomske aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima. U skladu s tim, u 2025. godini u Bosni i Hercegovini se može očekivat povećanje ukupnog izvoza od 3,4%, pri čemu je očekivani rast izvoza roba 3,0% a rast izvoza usluga 4,1%. S druge strane, visok nivo domaće tražnje (porast potrošnje i investicije) rezultirao bi povećanjem ukupnog uvoza u Bosnu i Hercegovinu od 3,6%, pri čemu je očekivani rast uvoza roba 3,6% a uvoza usluga 4,2%. Ovakva kretanja izvoza i uvoza u 2025. godini rezultirali bi blagim povećanjem vanjskotrgovinskog bilansa od 4,3% uz negativan doprinos ekonomskom rastu od 0,5 p.p.

Veoma važnu odrednicu za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u periodu 2026.-2028. pored internih dinamika predstavljat će i ekonomska kretanja u vanjskom okruženju, naročito u zemljama EU27. Naime, posljednjih nekoliko godina svjetsku ekonomiju a samim tim i ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovina obilježile su veliki izazovi, kao što su globalna pandemija, sukobi u Ukrajini i dr. Negativne ekonomske posljedice ovih dešavanja na svjetsku ekonomiju su već vidljive i manifestuju se kroz trgovinske, finansijske, cjenovne šokove koji nisu zaobišli ni Bosnu i Hercegovinu. Naime, raniji izvještaji su pokazali da vanjsko okruženje (EU i zemlje regiona) predstavljaju veoma važnu strukturalnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Međutim, unatoč evidentnim nestabilnostima u svijetu referentne međunarodne institucije u svijetu kao što su MMF - Međunarodni Monetarni Fond, Svjetska Banka i Evropska Komisija u

određenim publikacijama ukazuju na nastavak trenda ekonomskog rasta. Projicirana stopa globalnog ekonomskog rasta u toku ovog perioda iznosi oko 3,3%. Osnovni zaključci svih navedenih izvještaja kada su u pitanju kako međunarodna ekonomska kretanja tako i ekonomski trendovi u Bosni i Hercegovini jeste da se ekonomski rast neće vratiti na nivo predpandemijskih stopa rasta, dok se s druge strane može očekivati stabilizacija svjetskih cijena roba i usluga. S toga vrijedi istaći da se DEP prilikom pripreme ovog izvještaja u okviru projiciranja ekonomskih kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju koristio trenutno dostupnim izdanjem⁴ *European Economic Forecast Spring 2024 (Institutional Paper 296, November)*.⁵ Prema navedenom izvještaju projektovani realni ekonomski rast u zemljama EU u 2026. godini iznosi 1,8%, očekivana stopa inflacije 2%, dok bi nezaposlenost trebala iznositi 5,9%.

Obzirom da eksterne dinamike predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini vrijedi istaći da će najnovija dešavanja imati odlučujuću ulogu za izgled ekonomskog rasta u zemlji u narednom periodu. Osim eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji tokom programskog perioda 2026.-2028. godina predstavljat će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u kreiranju istog. Daljnje usložnjavanje kako eksternih tako i internih dinamika bi imalo veoma negativne posljedice po bosanskohercegovačku ekonomiju i smanjila njen potencijalni rast. Imajući u vidu navedene kako eksterne tako i interne okolnosti, prema projekcijama DEP-a u osnovnom scenariju za period 2026.-2028. godina u Bosni i Hercegovini se može očekivati ekonomski rast sa prosječnom stopom ekonomskog rasta od oko 3,1% na godišnjem nivou (2026: 3,0%, 2027. 3,1% i u 2028. godini 3,3%).⁶

Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija. Naime, adekvatna provedba strukturnih reformi (ERP, Reformska Agenda i ostali strateški dokumenti) doveli bi do povećanja ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji kroz povećanje ukupne proizvodnje, broja zaposlenih, povećanja investicionih ulaganja (privatnih i javnih), kao i prihoda od izvoza (roba i usluga). U osnovnom scenariju se očekuje da bi ova dešavanja u konačnici rezultirala povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u periodu 2026. - 2028. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,8%. S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih finansija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u periodu 2026.-2028. godina očekuje prosječni rast javne potrošnje od oko 1,8% na godišnjem nivou. Ako se ima u vidu da bi tokom ovog perioda projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast

⁴ Potrebno je istaći da je dodatni izazov za izradu makroekonomskih projekcija u Bosni i Hercegovini predstavljala raspoloživost međunarodnih podataka obzirom da DG ECFIN proljetno izdanje makroprojekcija nije bilo raspoloživo za upotrebu u vrijeme pripreme ovog izvještaja.

⁵ European Commission, "DG ECFIN, „European Economic Forecast“ Autumn 2024 (Institutional Paper 296), November 2024.

⁶ Projekcije DEP-a, Mart 2025. godine

javne potrošnje, udio iste u strukturi BDP-a bi se djelimično smanjio na oko 18%. U ovom vremenskom periodu očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje trebao biti kanaliziran u svrhu jačanja investicione potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi za razliku od prethodnih godina mogle imati značajniji rast a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2026.-2028. godina u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje investicija po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 5,3% (2026: 4,1%, 2027: 5,6%, 2028: 6,2%). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 85% ukupnih investicija) kao što je to i ranije navedeno, očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu evropskih integracija u kombinaciji sa unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese mogli povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investiciona ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju ekonomije Bosne i Hercegovine, smatra se da će javne investicije predstavljati nešto važniju polugu za podsticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetske projekti-zelena tranzicija, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 7%, u periodu od 2026. do 2028. godine. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru udio javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini bio povećan na oko 3,5% BDP-a. Postepena stabilizacija u eksternom okruženju uz unaprijeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Međutim, za razliku od ranijih projekcija dodatni izazov bh. ekonomiju naročito u okviru izvozno orijentisane prerađivačke industrije i izvoza roba predstavljat će uvođenje CBAM-a (*Carbon Border Adjustment Mechanism*) od strane EU. Kašnjenja i parcijalna provedba potrebne regulative mogli bi značajno oslabiti međunarodnu konkurentnost bosanskohercegovačke ekonomije i oslabiti njenu vanjsku poziciju na izvoznim tržištima.

U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati nešto niži prosječni godišnji rast ukupnog izvoza od oko 4,3% (2026: 2,9%, 2027: 4,7%, 2028: 5,3%). Ovdje posebno treba naglasiti doprinos usluga, obzirom da je udio istih u posljednjih nekoliko godina značajno uvećan i vrlo često amortizovao određene gubitke u okviru izvoza roba koji su nastali usljed fluktuacija na međunarodnim tržištima. Tako bi tokom ovog perioda zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na oko 42% na kraju 2028. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom periodu trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 3,4% (2026: 2,6%, 2027: 3,6%, 2028: 4,0%). Posljedica ovakvog kretanja uvoznog rasta bila bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 53% BDP-a na kraju 2028. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postepenom stabilizacijom vanjskotrgovinskog bilansa kao udio u BDP-u na 11%, odnosno neutralnim doprinosom ekonomskom rastu, dok bi pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2028. godinom trebala iznositi skoro 78,5%.

Rizici po ostvarivanje projekcija ekonomskog rasta u osnovnom scenariju mogu se klasifikovati u dvije grupe (vanjski i unutrašnji). U vrijeme pripreme ovog izvještaja čini se da su vanjski rizici dosta izraženiji i predstavljaju veći rizik za realizaciju projekcija ekonomskog rasta iz osnovnog scenarija u odnosu na

unutrašnje. Neizvjesnost u vanjskom okruženju, jačanje inflatornih pritisaka kao i slabljenje globalnog ekonomskog rasta zasigurno bi imali negativan utjecaj na potrošnju, investicije, vanjskotrgovinsku razmjenu a samim tim i na projekcije ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovinu u osnovnom scenariju za period 2026.-2028. godina.

S duge strane, prijetnju realizaciji ovih projekcija predstavljaju i unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složen sistem donošenja odluka i spor tempo provođenja ekonomskih reformi u zemlji. Eventualna kašnjenja u implementaciji provođenju strukturalnih reformi moglo bi se negativno odraziti na ukupni ekonomski rast. Vrlo je važno istaći **rizike koji se tiču klimatskih promjena**, odnosno usaglašavanje zakonske regulative u oblasti zelene energije u Bosni i Hercegovini sa važećim propisima u zemljama EU. U tom kontekstu vrijedi istaći da je Bosna i Hercegovina do 2026. godine obavezna usaglasiti domaće zakonodavstvo kao i strukturu ekonomije u skladu sa odredbama **Carbon Border Adjustment Mechanism CBAM⁷ regulative**. Eventulna kašnjenja prilikom usaglašavanja mogli bi značajno ugroziti ukupnu konkurentnost ekonomije u Bosni i Hercegovini kroz smanjenja proizvodnje, izvoza, zaposlenosti, javnih prihoda i u konačnici rezultirati nižim stopama rasta BDP-a za nekoliko p.p.

Što se tiče rizika u srednjem roku, naročito vrijedi istaći rizike na tržištu rada odnosno trend smanjenja radne snage koji je evidentan u posljednjih nekoliko godina. Eventualni nastavak migracija stanovništva (mladi, obrazovan i kvalifikovan kadar) iz Bosne i Hercegovine bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog.

Industrijska proizvodnja u BiH

Međunarodni i domaći statistički podaci za 2024. godinu ukazuju na to da je došlo do značajnog usporavanja privredne aktivnosti u odnosu na prethodnu godinu. Naime, prema podacima Eurostata za 2024. godinu u zemljama EU zabilježen je ekonomski rast od svega 1% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje iznosio oko 2,4%.⁸ Čini se da je sličan trend kretanja privredne aktivnosti primjetan i u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim preliminarim podacima BHAS-a za 2024. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila rast BDP-a od 2,5%, dok je s druge strane pad fizičkog obima industrijske proizvodnje iznosio 4,2% u odnosu na prethodnu godinu.⁹ Na osnovu ovih pokazatelje može se zaključiti da Bosna i Hercegovina prati trendove koji su evidentni u zemljama EU, te da su usluge glavni nosioci povećanja ekonomske aktivnosti u zemlji.

Ovakav trend kretanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini na neki način ukazuje da su ekonomski trendovi u zemlji determinisani privrednim kretanjima u zemljama EU. S druge strane, također ukazuje na usporavanje ekonomskih trendova u odnosu na prethodne godine. Ako se detaljnije posmatra struktura fizičkog obima proizvodnje u Bosni i Hercegovini u 2024. godini vidljivo je da je pad proizvodnje

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0956>

⁸ Eurostat, Euroindicators, „Industrial Production“, 21/2025, 14 February 2025.

⁹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini, Decembar 2024“, 25.01.2025. godine.

registriran u okviru prerađivačke industrije 4,4% i u sektoru rudarstva 7%, dok je nešto blaži pad proizvodnje ostvaren u sektoru za proizvodnju električne energije 0,9%. Na osnovu ovih pokazatelja može se zaključiti da su kretanja u okviru prerađivačke industrije koja čini oko $\frac{3}{4}$ ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini bila ključna za pad fizičkog obima proizvodnje. Pad proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini posljedica slabljenja izvozne tražnje i samim tim obima proizvodnje u okviru izvozno orijentiranih grana, što također potvrđuju i pokazatelji o padu robnog izvoza u 2024. godini.

U periodu 2025.-2028. godina, kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu očekuje osjetnija stabilizacija ekonomskog rasta što će se odraziti i na kretanje obima proizvodnje, zaposlenosti i izvoza. Tokom posmatranog perioda kretanja u okviru industrijske proizvodnje će pored ekonomskih kretanja u vanjskom okruženju dosta zavisiti i od internih dinamika u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se poboljšanje implementacije reformskih mjera na unaprijeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini. Poboljšanje poslovnog ambijenta je preduslov za povećanje investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentske pozicije bh. proizvođača kako na domaćem tako i na inostranim tržištima. Ako se ima u vidu struktura proizvodnih procesa u Bosni i Hercegovini vrlo je važno blagovremeno i u punom kapacitetu pristupiti procesu zelene tranzicije. Eventualna kašnjenja u procesu zelene tranzicije predstavljaju prijetnju za konkurentnost industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Samo pod uslovom materijalizacije kako eksternih tako i internih pretpostavki, projekcija DEP-a je da bi Bosna i Hercegovina mogla ostvariti poboljšanje i pozitivne stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje.

Rizici po pitanju projekcije kretanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini u osnovnom scenariju su identični opštim rizicima koji su navedeni u uvodnom dijelu dokumenta o ekonomskim kretanjima. Pored opštih rizika koji su navedeni u uvodnom dijelu, vrijedi istaći da stabilnost u proizvodnji električne energije u dobroj mjeri zavisi od hidroloških prilika i pogonske spremnosti termoelektrana. Nepovoljne hidrološke prilike, kao i dotrajali termoelektrični kapaciteti odnosno niska pogonska spremnost mogli bi se negativno odraziti na ukupnu proizvodnju električne energije u Bosni i Hercegovini i samim tim fizički obim ukupne industrijske proizvodnje. Klimatski rizici odnosno pitanje **dekarbonizacije** koje je navedeno u uvodnom dijelu naročito je izraženo u kontekstu strukture proizvodnje (sektor za proizvodnju električne energije) tako i strukture potrošnje kroz prerađivačku industriju u Bosni i Hercegovini. U srednjem roku rizik za projektovano jačanje industrijske proizvodnje mogla bi predstavljati eventualna kašnjenja u reformskim procesima koja imaju za cilj unaprijeđenje poslovnog okruženja u zemlji.

Tržište rada

U 2024. godini u Bosni i Hercegovini je registrovan usporen rast broja zaposlenih lica. Prosječan broj zaposlenih u periodu I-XII 2024. godine je iznosio oko 855,8¹⁰ hiljada i veći je za 0,7% u odnosu na 2023. godinu. Analiza broja zaposlenih

¹⁰ Izvor: BHAS, Zaposleni po djelatnostima. Privremeni podatak, podaci do septembra 2024. godine konačni, a za ostale mjeseci 2024. godine privremeni.

lica prema područjima djelatnosti pokazuje da je usporen rast broja zaposlenih lica posljedica smanjenja broja zaposlenih lica u djelatnosti industrije. Suprotno, najveći doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini dala je djelatnost trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala. Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u 2024. godini iznosio je oko 328,6 hiljada, i manji je za 5,8% u odnosu na isti period 2023. godine. Tokom 2024. godine nastavljen je trend uvećanja plata u Bosni i Hercegovini. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u periodu I-XII 2024. godine iznosila je 1.381 KM uz nominalni rast od 9,4% u odnosu na isti period 2023. godine. Realni rast neto plate iznosio je 7,5% i praćen je umjerenim rastom inflacije.

Prema prvim raspoloživim podacima u januaru 2025. godine broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je smanjen za 5% g/g i iznosi 323,6 hiljada što ukazuje na postepeni rast broja zaposlenih¹¹ lica. Istovremeno prosječna neto plata je nominalno uvećana za 13,5% i iznosi 1.508 KM. Bitno je napomenuti da je početkom 2025. godine došlo do uvećanja najnižih plata u oba entiteta što doprinosi rastu prosječne neto plate.¹² Projekcije na tržištu rada do kraja 2025. godine uglavnom su bazirane na očekivanom ekonomskom rastu u posmatranom periodu, odnosno ambijentu poslovanja koji determiniše nivo ekonomske aktivnosti. Pored toga, uzeta su u obzir predviđanja i projekcije određenih međunarodnih institucija koja bi mogla indirektno uticati na poslovno okruženje a time i na razvoj dešavanja na tržištu rada. ECB u svojim posljednjim projekcijama u martu 2025. godine predviđa da bi stopa nezaposlenosti u eurozoni mogla biti minorno smanjena u odnosu na prethodnu godinu i iznositi 6,3%¹³, uz usporen rast broja zaposlenih lica od 0,4% g/g. Prema projekcijama DEP-a u Bosni i Hercegovini u 2025. godini se očekuje nešto brži ekonomski rast od 2,7% g/g (detaljnije u poglavlju o ekonomskom rastu) što bi uticalo da se broj zaposlenih lica nastavi uvećavati u odnosu na prethodnu godinu (oko 0,9%) uz postepeno smanjenje stope nezaposlenosti. Pored toga, rast prosječne neto plate bi mogao iznositi oko 11% g/g. Ipak, projekcije na tržištu rada zavise od rizika koji bi mogli značajno uticati na pretpostavljeni rast plata kao i broj zaposlenih lica.¹⁴

Izrada srednjoročnog scenarija za period 2026-2028. godine u oblasti tržišta rada bazirana je na očekivanom ekonomskom rastu u posmatranom periodu, odnosno obimu potražnje, trgovine i investicija. ECB u svojim projekcijama¹⁵ predviđa u 2026-2027. godini nešto brži ekonomski rast (u odnosu na 2025. godinu) uz stopu nezaposlenosti u eurozoni od 6,3%-6,2%. Istovremeno u posmatranom periodu se

¹¹ U periodu pripreme projekcija nije bio raspoloživ podatak o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini.

¹² U Federaciji Bosne i Hercegovine najniža plata za period od 01. januara do 31. decembra 2025. godine utvrđuje se u neto iznosu od 1.000 KM. (Odluka o iznosu najniže plaće za 2025. godinu, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj 104/24). U Republici Srpskoj takođe je donesena Odluka o najnižoj plati za 2025. godinu (Odluka o imenju Odluke o najnižoj plati za 2025. godinu, Sl. glasnik Republike Srpske 6/25). Najniža plata u Republici Srpskoj utvrđuje se u bruto iznosu od 1.344,26 KM, odnosno u neto iznosu od 900,00 KM. Najniža plata za poslove za čije obavljanje se zahtijeva najmanje stečeno srednje obrazovanje u trajanju od tri godine utvrđuje se u bruto iznosu od 1.426,23 KM, odnosno u neto iznosu od 950,00 KM. Najniža plata za poslove za čije obavljanje se zahtijeva najmanje stečeno srednje obrazovanje u trajanju od četiri godine utvrđuje se u bruto iznosu od 1.508,20 KM, odnosno u neto iznosu od 1.000,00 KM. Najniža plata za poslove za čije obavljanje se zahtijeva najmanje stečeno više obrazovanje utvrđuje se u bruto iznosu od 2.000,00 KM, odnosno u neto iznosu od 1.300,00 KM.

¹³ U 2024. godini je iznosila 6,4%.

¹⁴ Od navedenih rizika će zavisti visina stope rasta broja zaposlenih lica i neto plata u osnovnom scenariju.

¹⁵ Projekcije iz marta 2025. godine.

očekuje rasta broja zaposlenih lica od 0,4% što je jednaka stopa rasta u odnosu na 2025. godinu. Prema projekcijama DEP-a, u periodu 2026-2028. godine, u Bosni i Hercegovini se takođe očekuje brži ekonomski rast u poređenju sa prethodnom godinom. Uz bolje poslovne prilike stvorili bi se uslovi za nastavak postepenog rasta broja zaposlenih lica. Pretpostavljeni ekonomski rast bi se trebao odraziti na rast broja zaposlenih lica u mnogom djelatnostima. Kao i prethodnih godina, očekuje se da bi doprinos rastu broja zaposlenih mogao biti skromniji u javnom¹⁶ sektoru u odnosu na ostala područja djelatnosti. Najveći broj zaposlenih lica bi mogao ostati i dalje u oblasti trgovine i prerađivačke industrije koje ujedno zapošljavaju najviše lica (oko 38%). Generalno, uz povoljniju poslovnu klimu, kako u Bosni i Hercegovini tako i u okruženju, u periodu 2026-2028. godine očekuje se povećanje broja zaposlenih lica oko 1,2%-1,5% g/g, uz uvećanje neto plata od 5,2%-5,6% g/g.

U domenu tržišta rada, rizici za projekcije su određeni dešavanjima u okruženju odnosno poslovnim ambijentom kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu. Uz sporiji ekonomski rast od pretpostavljenog u osnovnom scenariju, manji obim investicija, trgovine i uopšte lošije uslove poslovanja, rast broja zaposlenih lica kao i plata bi mogao biti sporiji. Pored toga, visina najniže plate može uticati na dešavanja na tržištu rada. Uz sve navedeno, odlaganje implementacije planiranih strukturnih reformi u Bosni i Hercegovini bi rezultiralo odlaganjem pozitivnih dešavanja na tržištu rada. Potrebno je napomenuti prisutan trend odliva kvalifikovane radne snage i uopšte migracije stanovništva, što će vjerovatno uticati na dešavanja na tržištu rada.

Cijene

U Bosni i Hercegovini je registrovan usporen rast cijena u 2024. godini. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena je iznosila 1,7% g/g. Slabljenje inflatornih pritisaka kroz stabilizaciju cijena energenata, ali i cijena u odjeljcima hrane (sporiji rast u odnosu na 2023. godinu) i režijskih troškova imali su bitan uticaj na ukupni nivo inflacije. U odjeljku hrane i bezalkoholnih pića cijene su uvećane za 2,1% g/g. Pored odjeljka hrane i bezalkoholnih pića, doprinos inflaciji dao je odjeljak ostalih dobara i usluga uz rast cijena od 5,3% g/g, alkoholnih pića i duvana (4,2% g/g), restorana i hotela (7,2% g/g). Kada su u pitanju režijski troškovi, u odjeljku stanovanja, vode, električne energije, plina i drugih energenata cijene se nisu značajno mijenjale u periodu I-XII 2024. godine (0,1% g/g) i na taj način nisu imale doprinosa rastu ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini. Inflacija u Bosni i Hercegovini u 2024. godini je djelimično usporena kroz niže cijene u odjeljku odjeće i obuće (-7,5% g/g) kao i odjeljku prevoza (-0,8% g/g).

U Bosni i Hercegovini na početku 2025. godine je registrovan znatno brži rast cijena u poređenju sa 2024. godinom. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u januaru 2025. godine je iznosila 3,3% g/g. Najznačajniji doprinos rastu inflacije u Bosni i Hercegovini je kroz rast cijena hrane i bezalkoholnih pića od 6,3% (oko 2/3 rasta). Pored ovog odjeljka primjetan je rast cijena u odjeljcima ostalih dobara i usluga (3,4% g/g), zdravstva (7% g/g), restorana i hotela (7,1% g/g). Uz navedeno, cijene u odjeljku alkoholnih pića i duvana su uvećane za 4,3% g/g. Od 1. januara 2025. godine stupila je na snagu Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne

¹⁶ U analizi se misli na djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja.

akcize¹⁷ na cigarete i duvan. U odjeljku stanovanja, vode, električne energije, plina i drugih energenata cijene se nisu značajno mijenjale (0,8% g/g) pa je i njihov doprinos rastu ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini bio zanemariv u posmatranom mjesecu. S druge strane, uz stabilne cijene energenata na svjetskom tržištu cijene u odjeljku prevoza su niže za 0,2% g/g. Izrada projekcija inflacije u 2025. godini je pored domaćih komponenti bazirana na predviđanjima koje su predstavile međunarodne institucije. U posljednjim raspoloživim projekcijama ECB (mart 2025) očekuje se da će se ukupna inflacija u eurozoni samo neznatno smanjiti tokom 2025. godine i iznositi oko 2,3% g/g što je na gotovo istom nivou kao i prethodne godine.¹⁸ Istovremeno na tržištu energenata se očekuje smanjenje cijene sirove nafte za 8,9% g/g koja bi mogla iznositi 74,7 \$/barelu. Suprotno, cijena gasa mogla biti veća za 45,9% g/g što vjerovatno odražava nesigurnost u snabdijevanju.¹⁹ Pored energenata, indeks cijena hrane u eurozoni bi prema projekcijama ECB mogao imati gotovo jednaku stopu rasta kao u prethodnoj godini (2,8% g/g).²⁰ Uz pomenute eksterne komponente bitna determinanta inflacije u Bosni i Hercegovini su i domaće komponente (akcize, režijski troškovi i sl.).²¹ Uzimajući u obzir sve navedeno, inflacija u Bosni i Hercegovini u 2025. godini bi mogla biti znatno veća u poređenju sa prethodnom godinom i iznositi oko 3% g/g. Ipak, intenzitet rasta inflacije će zavistiti od navedenih rizika koji bi mogli uticati da inflacija bude veća od pretpostavljene.

Izrada projekcija inflacije u Bosni i Hercegovini u periodu 2026-2028. godine kao i prethodnih godina zasniva se na kretanju cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu i projekcija inflacije u EU kao bitnih eksternih faktora. ECB predviđa da bi se inflacija u eurozoni mogla nastaviti kretati silaznom putanjom i iznositi 1,9% u 2026. godini uz smanjenje cijena sirove nafte za 5,9% g/g dostignuvši 70,3 \$/barelu. U 2027. godini takođe se predviđa pad cijena sirove nafte od 2,3% g/g, a inflacija u eurozoni bi mogla iznositi oko 2% g/g. Prema predviđanju ECB cijene prirodnog gasa tokom 2026-2027. godine bi takođe mogle imati silaznu putanju. Kada je u pitanju kretanje indeksa cijena hrane u eurozoni, ECB ukazuje da bi mogao rasti stopama 2,6% odnosno 2,2% respektivno. Uzimajući u obzir uticaj svjetskih cijena na domaću inflaciju može se pretpostaviti da će u periodu 2026-2028. godine doći do postepenog slabljenja inflacije u Bosni i Hercegovini. Pod pretpostavkom da cijene komunalija

¹⁷ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2025. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,58 KM (u 2024. godini je iznosila 3,46 KM), a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada (ostala je ista u odnosu na 2024. godinu). Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 143,20 KM po kilogramu (u 2024. godini je iznosila 138,4 KM po kilogramu). Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2025. godinu.

¹⁸ U 2024. godini je iznosila 2,4% g/g. Izvor: ECB projekcije, mart 2025. godine.

¹⁹ Izvor: ECP projekcije, mart 2025. godine. Ove neizvjesnosti su povezane s poremećajima na globalnom tržištu tečnog prirodnog gasa (LNG), uključujući pad ruskog izvoza LNG-a zbog američkih sankcija ili daljih odlaganja planiranih LNG projekata, te s rizicima koji potiču sa evropskog tržišta, kao što su poteškoće u ispunjavanju regulatornih ciljeva skladištenja gasa za novembar 2025. godine.

²⁰ Misli se na HICP hrane. U 2024. godini stopa rasta ovog indeksa bila je 2,9% g/g. Izvor: ECB projekcije, mart 2025. godine.

²¹ Pored pomenute odluke koja se odnosi na akcize na cigarete i duvan na početku 2025. godine došlo je do poskupljenja električne energije u Republici Srpskoj. Uz to bitno je istaći povećanje minimalnih plata u oba entiteta.

(kao domaći faktor) budu stabilne, u periodu 2026-2028. godine u Bosni i Hercegovini se može očekivati inflacija između 2% i 1,8%.²²

Prilikom izrade projekcija u domenu cijena uzeti su u obzir eksterni i domaći rizici koji bi mogli uticati na kretanje inflacije. Prema tome, cijene energenata na svjetskom tržištu ali i domaće cijene imaju značajnu ulogu na kretanje inflacije. Bitno je naglasiti da odjeljci hrane i bezalkoholnih pića, stanovanja i prevoza čine oko 65% CPI indeksa. Zbog toga kretanje cijena u ovim odjeljcima ujedno bitno determinišu nivo ukupne inflacije. Više cijene energenata uslijed negativnih geopolitičkih dešavanja uvećale bi cijene u odjeljku transporta kao i ulazne troškove odnosno došlo bi do prebacivanja troškova sa proizvođača na potrošače. Pri tome bi rast cijena prehrambenih proizvoda ali i usluga mogao biti prisutan. Pored toga, rast cijena režijskih troškova (komunalija), kao domaće determinante inflacije, mogao bi doprinijeti rastu inflacije. Na taj način ukupna inflacija bi bila nešto viša u odnosu na osnovni scenario.

Platni bilans

Prema zvaničnim podacima iz platnog bilansa Bosne i Hercegovine za period K1-K3 2024. godine²³ i projekcijama DEP-a za K4 deficit tekućeg računa iznosio bi oko 1,8 milijardi KM (odnosno 3,4% BDP-a)²⁴. Ovaj iznos deficita bio bi viši za 650 miliona KM odnosno za 56% u odnosu na prethodnu godinu. U 2024. bi se mogao očekivati rast nominalnog uvoza roba i usluga za oko 3,5% (g/g) dok bi istovremeno nominalni izvoz roba i usluga porastao za simboličnih 0,1% (g/g). Ova stopa izvoza bi vjerovatno bila negativna jer bi izvoz roba zabilježio negativnu stopu rasta od oko 3,3% g/g ali zahvaljujući rastu izvoza usluga od 7,7 g/g do toga ne bi došlo. Moglo bi se očekivati da tekući neto prilivi iz inostranstva (zahvaljujući rastu priliva novca iz inostranstva od oko 13%, najvećim dijelom od povećanja doznaka građana iz inostranstva) u 2024. godini budu veći za skoro 1 milijardu KM.

Na bazi projekcija DEP-a u 2025. godini bi se moglo očekivati nominalno povećanje vanjskotrgovinskog deficita od 4,7% (uz rast stope uvoza od 5,1% te rasta izvoza 5,2%). U periodu 2026.-2028. godina moguće je da dođe do nominalnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita u intervalu od 0,5-2,8%, kao rezultat porasta stope uvoza roba i usluga (4,2-5,4%) i rasta stope izvoza roba i usluga (4,6-6,9%). Deficit tekućeg računa kao udio u BDP-u, u 2025. godini, prema projekcijama DEP-a iznosio bi oko 3,6%, dok bi se u narednim godinama deficit tekućeg računa kretao u rasponu od 3,6-3,8% BDP-a. Očekuje se da bi se tekući neto prilivi iz inostranstva, u periodu 2025.-2028. godina, mogli kretati u rasponu od 8,2% do 8,9% BDP-a. Kod izvora finansiranja deficita tekućeg računa može se očekivati da će, uobičajeno kao i do sada, deficit tekućeg računa i dalje biti finansiran prilikom prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (trgovinske kredite, direktne strane investicije te kroz eventualna nova zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu).

Glavni dio rizika za platni bilans Bosne i Hercegovine najvećim dijelom dolazi iz kretanja vanjskotrgovinskog deficita roba i usluga kao i tokova priliva odnosno odliva novca iz inostranstva. Ova kretanja najvećim dijelom ujedno

²² Pretpostavljeni rast cijena će kao i u prethodnim godinama zavisi od rizika koji bi mogli dodatno uvećati inflaciju.

²³ Izvor podataka: CBBIH, Statistika platnog bilansa, decembar 2024. godine

²⁴ Za izračun BDP-a su korištene projekcije DEP-a

predstavljaju i najveće rizike za povećanje/smanjenje potreba za finansiranjem deficita tekućeg računa. Pored navedenih prisutni su i ekonomski, finansijski i bezbjedonosni izazovi u globalnim ekonomskim tokovima koji bi sasvim sigurno mogli imati uticaj na platni bilans. Kao bitne rizike u finansiranju deficita tekućeg računa mogu se spomenuti i moguće smanjenje priliva direktnih stranih investicija, otežan pristup trgovinskim kreditima kao i otežano zaduživanje na međunarodnom finansijskom tržištu. Ono što bi se moglo identifikovati kao potencijalni rizici kod vanjskog zaduživanja Bosne i Hercegovine u srednjem roku jesu: povećanje ukupnog nivoa javnog duga, povećanje udjela direktnog duga entiteta u ukupnom vanjskom dugu, povećanje servisa javnog duga (naročito unutrašnjeg), negativan ekonomski rast, negativan budžetski bilans (deficit), kamatno opterećenje, kamatne stope, rizici deviznog kursa, rizik refinansiranja, kao i sami kreditni rejting.

Kretanja vanjskotrgovinske razmjene

Bosna i Hercegovina je posljednjih nekoliko godine bilježila relativno dobre rezultate kada je u pitanju vanjskotrgovinska robna razmjena sa svijetom. Stabilizacija ekonomskih prilika u glavnim vanjskotrgovinskim partnerima, post-pandemijski ekonomski oporavak i rast izvoznih i uvoznih cijena omogućili su kontinuiran rast vanjskotrgovinske robne razmjene, što potvrđuju i dvocifrene stope rasta vanjskotrgovinskih pokazatelja. Međutim, trenutno raspoloživi statistički podaci za 2023. i 2024. godinu ukazuju da je došlo do značajnog usporavanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Naime, usporavanje ekonomskog rasta u glavnim trgovinskim partnerima (EU rast BDP-a 1,0%) rezultiralo je slabljenjem izvozne tražnje za bh. proizvodima na međunarodnim tržištima. S druge strane, nešto sporiji ekonomski rast u zemlji i niži nivo domaće tražnje (potrošnja i investicije) rezultirao je nešto nižim stopa uvoza u odnosu na višegodišnji prosjek. Podaci iz statistike nacionalnih računa za 2024. godinu i procjena DEP-a ukazuju da je došlo do stagnacije ukupne vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom pri čemu su ukupan izvoz smanjen za 1,2%, dok je uvoz uvećan za 2,5% u realnom smislu. Ovakva kretanja izvoza i uvoza rezultirali su povećanjem vanjskotrgovinskog deficita za oko 18%, tako da je doprinos vanjskog sektora u rastu BDP-a bio izrazito negativan i iznosio 2,1 p.p.

Prema trenutno raspoloživim projekcijama u zemljama EU se u 2025. godini očekuje nešto viši nivo ekonomske aktivnosti u odnosu na ranije godine sa očekivanom stopom ekonomskog rasta od 1,6%.²⁵ U skladu sa ovim kretanjima i pretpostavkama DEP-a iz osnovnog scenarija u Bosni i Hercegovini može očekivati postepeni oporavak vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom Naime, prema projekcijama DEP-a za 2025. godinu u Bosni i Hercegovini se očekuje rast ukupnog izvoza od 3,4%, pri čemu je očekivani rast izvoza roba 3,0% a izvoz usluga 4,1%. S druge strane, obzirom da je Bosna i Hercegovina prilično uvožno zavisna ekonomija, te da se u 2025. godini može očekivati ekonomski rast od 2,7% koji je uglavnom nošen domaćom tražnjom očekuje se i rast uvoza. Tako se prema projekcijama DEP-a u 2025. godini može očekivati rast ukupnog uvoza od 3,6%, pri čemu je očekivana stopa rasta uvoza roba 3,6% a uvoza usluga 4,2%. Ovakva

²⁵ U procesu projiciranja ekonomskih kretanja u vanjskom okruženja (izvozne tražnje) korišteni su raspoloživi podaci DG ECFIN-a „European Economic Forecasts“ Autmn 2024 iz Novembar 2024. godine.

kretanja izvoza i uvoza u konačnici bi na kraju 2025. godine trebali rezultirati povećanjem trgovinskog bilansa za oko 4,3%, tako da je očekivani doprinos trgovinskog bilansa u strukturi ekonomskog rasta negativan i iznosi 0,5 p.p.

Kretanje privredne aktivnosti odnosno ekonomskog rasta u zemlji i eksternom okruženju zasigurno će predstavljati glavnu determinantu kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u srednjem roku. Pored vanjskog okruženja, vrlo važnu determinantu kretanja vanjskotrgovinske razmjene, a naročito izvoza predstavljat će interne dinamike odnosno proces implementacije strukturnih reformi u zemlji. Naročito važan segment predstavljat će implementacija reformskih mjera koje su vezane za energetska tranziciju usljed primjene CBAM regulative koja će značajno utjecati na izvoz iz Bosne i Hercegovine.

U skladu s tim, projekcija DEP-a je da se u Bosni i Hercegovini u periodu 2026.-2028. godini može očekivati nešto skromniji rast izvoza u odnosu na ranije projekcije. Očekivane stope rasta izvoza iz Bosne i Hercegovine u osnovnom scenariju su 2026. godina 2,9%, 2027. godina 4,7% i 2028. godina 5,3%.

Ovo povećanje izvoza uvjetovano je stabilnom izvoznom tražnjom, proširenjem proizvodne baze i podizanjem konkurentnosti u zemlji. U prilog ovim očekivanjima idu i projekcije povećanja uvoza u EU tokom navedenog perioda. S druge strane, povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji, odnosno rast domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora kroz nešto brži rast potrošnje i investicija trebali bi rezultirati i povećanjem uvoza u Bosnu i Hercegovinu. Prema projekcijama DEP-a očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne i trebale bi se kretati od 2,6% u 2026., 3,6% u 2027. i 4,0% u 2028. godini. Više stope rasta izvoza od uvoznih u srednjem roku bi trebale rezultirati povećanjem zastupljenosti izvoza u BDP-u na oko 42%, dok bi ukupni izvoz (robe +usluge) iznosio oko 53% zaključno sa 2028. godinom. Rezultat ovakvih trendova kretanja izvoza i uvoza bilo bi postepena stabilizacija ukupnog vanjskotrgovinskog deficita na oko 11% BDP-a, tako da bi doprinos vanjskog sektora u ekonomskom rastu Bosne i Hercegovine bio neutralan, a pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2028. godinom iznosila bi 78,5%.²⁶

Vanjski rizici po pitanju vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini su vezani za ekonomska kretanja u glavnim trgovinskim partnerima (EU 27 i zemlje regiona). Eventualna dodatna pogoršanja u vanjskom okruženju, rast svjetskih cijena energenata i hrane, negativno bi se odrazio na izvoznju tražnju a samim tim i na vanjskotrgovinsku razmjenu u Bosni i Hercegovini u periodu 2025.-2028. godina. Pored eksternih rizika, potencijalni rizik za projekcije vanjske trgovine u osnovnom scenariju za period 2025-2028. godina predstavljaju i interni rizici. Naime, dodatno usložnjavanje političkih kriza u zemlji moglo bi rezultirati dodatnim poteškoćama u procesima ekonomskog upravljanja u zemlji što bi se posebno negativno odrazilo kako na ekonomsku aktivnost tako i na institucije koje su nadležne za vanjskotrgovinsko poslovanje u Bosni i Hercegovini. Eventualna materijalizacija ovih unutrašnjih rizika bi dodatno otežala i ugrozila poslovanje kompanija koje su izvozno orijentirane, te dodatno oslabilo ionako nedovoljno diverzificiranu izvoznju ponudu Bosne i Hercegovine. Indirektne štetne posljedice eventualne materijalizacije unutrašnjih rizika bi se ogledale kroz smanjenje tržišnog udjela bosanskohercegovačkih kompanija na svjetskim tržištima i gubitak konkurentnosti

²⁶ Projekcije DEP-a, Mart 2025. godine

kako kompanija koje posluju na izvoznim tržištima tako i cjelokupne ekonomije. Veoma važan rizik koji bi u slučaju njegove materijalizacije ugrozio pretpostavke o vanjskotrgovinskoj razmjeni u osnovnom scenariju je svako i **klimatski rizik**, odnosno početak primjene CBAM regulative. Eventualna kašnjenja u implementaciji odredbi ove regulative bi negativno pogodila vodeće izvozne sektore u Bosni i Hercegovini i samim tim značajno smanjile izvoz i dovele u pitanje poslovanje veliki broj kompanija koje se bave izvoznim poslovanjem.

Strana direktna ulaganja

Izborom nove administracije u USA uz konkretnije izglede za prekid ratnih dejstava u Ukrajini i smirivanje ratnih sukoba na Bliskom istoku dali su realnu pretpostavku za jačanje ekonomske aktivnosti u svijetu u zadnjem kvartalu 2024. god. Tako je WEI (engl. Weekly Economic Index) indeks koji prati ekonomsku aktivnost u USA zabilježio rast od 29,3% na kraju 2024. godine u odnosu na vrijednost na kraju prošle godine. Takođe i svi važniji svjetski berzanski indeksi su uglavnom zabilježili dvocifrene stope rasta na godišnjem nivou.

Dobijanje kandidatskog statusa i donesena odluka Evropskog vijeća da se otpočinu pregovori uz konsekventno popravljjanje kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine pozitivno su djelovali na strana ulaganja i u 2024. god. Prema zadnjim dostupnim podacima od strane CBBiH za prva tri kvartala strana direktna ulaganja (u daljem tekstu SDU) su bila neznatno veća u odnosu na kraj istog perioda u prošloj 2023. godini. Na osnovu svega navedenog procjena je da će ukupna SDU u BDP-u 2024. god dostići učešće od oko 3,2%.

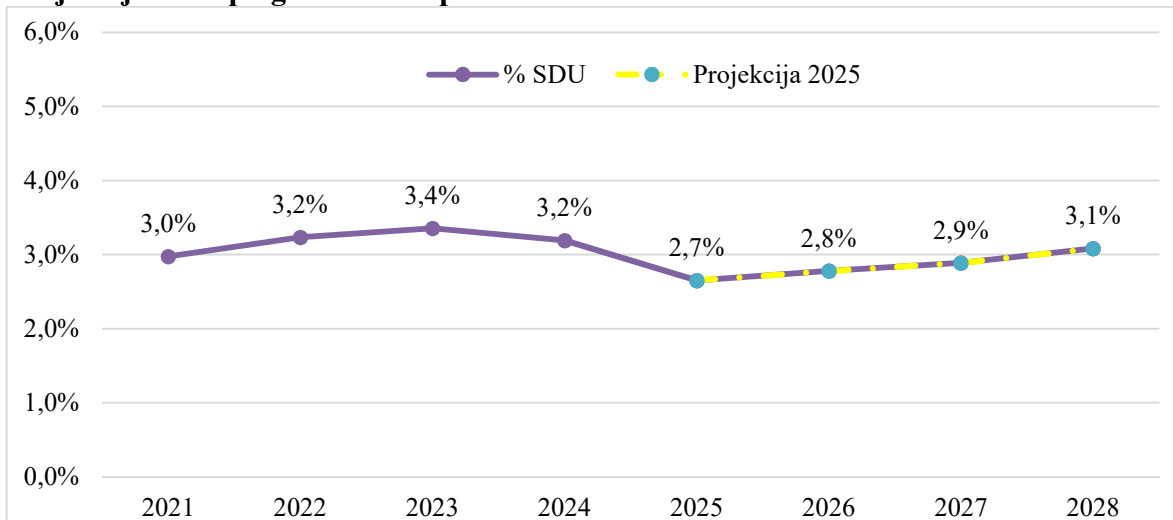
Najava trgovinskih i carinskih ratova početkom 2025.god. SAD-a sa Evropom, Kanadom, Meksikom i Kinom izazvala je nervozu na svjetskim tržištima. Interesantno je da je indeks nesigurnosti na tržištu (CBOE Volatility Index²⁷) dostigao najviši nivo u posljednjih godinu dana. Tako su sredinom marta 2025. god. (vrijeme pisanja izvještaja) u skladu sa trenutnom ekonomsko političkom situacijom vrijednosti vodećih svjetskih berzanskih indeksa zabilježile pad vrijednosti u odnosu na kraj prošle godine (te je uglavnom je anuliran sav dobitak na vrijednosti koji je ostvaren pred kraj 2024. god.). Tako je S&P500 zabilježio pad vrijednosti od 4,1%, tehnološki indeks Nasdaq pad od 9,4% g/g dok je u Aziji japanski Nikkei zabilježio pad od 8,3% g/g.

Ovakvo stanje ekonomske aktivnosti u svijetu i Evropi će se neminovno odraziti i na smanjenje ulaganja prema Bosni i Hercegovini u narednom periodu. Takođe, za očekivati je da će trenutna politička nestabilnost i neizvjesnost u zemlji dodatno negativno uticati na SDU naročito u prvom polugodištu 2025. god. Dodatno će se odgoditi ili usporiti ulaganja u već postojeće projekte putne infrastrukture te proširenje i unapređenje proizvodnih kapaciteta u oblasti hemijske i metaloprerađivačke industrije²⁸. Takođe bi došlo i do promjene u intenzitetu ulaganja u već započete rudarske projekte (iskopavanju polimetala) kao i usporilo otvaranje novih trgovačkih lanaca koji dolaze na ove prostore. Time bi u 2025. godini SDU dostigla oko 2,7% a u 2026. god. 2,8% GDP.

²⁷ <https://www.wsj.com/market-data/quotes/index/VIX/advanced-chart/>

²⁸ <http://www.fipa.gov.ba/ufokusu/default.aspx?id=16163&langTag=en-US>

Projekcija DSU po godinama u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

Iako sve evidentnije uvođenje CBAM-a koje je određeno za 2026. god. predstavlja značajan problem za daljnja ulaganja u termoelektrane ono u isto vrijeme predstavlja i snažan podsticaj za daljnja ulaganja u obnovljive izvore energije. Pored postojećih poznatih i planiranih projekata u hidroenergetske potencijale sve su interesantnija ulaganja u solarne i vjetro potencijale. Tako bi SDU u 2027. god. ponovo dostigla 2,9% GDP a u 2028. god. 3,1% GDP.

Neizvjesnosti vezane uz ponašanje nove administracije u SAD te zaoštavanje sukoba u Ukrajini i na Bliskom istoku mogli bi dodatno destabilisati globalne finansijske tokove te posljedično negativno uticati na ulaganja u Bosni i Hercegovini. Još nije poznato da li će se dio naftne industrije u regionu koji je u ruskom vlasništvu naći pod strožijim sankcijama EU što bi dodatno ugrozilo ulaganje u ovu oblast (naftna i plinsku industriju). Evidentno uvođenje taksi na izvoz struje iz takozvanih „prljavih izvora energije“²⁹ od strane EU (odredbe iz Zelene agende³⁰) takođe predstavljaju realan problem za daljnja ulaganja u ovu oblast industrije u Bosni i Hercegovini. Neriješene političke i sigurnosne prilike uz njihovo dodatno usložnjavanje i neprovođenje potrebnih reformskim procesa posljedično bi dovelo smanjenja kreditnog rejtinga i dodatno učinilo našu zemlju manje atraktivnom za nova ulaganja.

Porezna politika i javni prihodi

Imajući u vidu da je domaća ekonomija pod direktnom izloženošću globalnih geopolitičkih rizika, uspješna fiskalna politika okosnica je nastavka ekonomskog rasta i u narednom srednjoročnom periodu.

Srednjoročno i dugoročno, Federacija Bosne i Hercegovine će biti suočena i sa savremenim izazovima poput demografskih promjena i ubrzane digitalizacije, koji snažno utječu na privredni razvoj i rast. Vodeći se time, porezna politika, kao jedna od najvažnijih instrumenata fiskalne politike, treba biti usmjerena na povećanje funkcionalnosti tržišta rada i konkurentnosti, istovremeno podižući efikasnost naplate

²⁹ <https://balkangreenenergynews.com/eu-announces-carbon-border-tax-from-2026-what-lies-ahead-for-exporters-from-western-balkans-turkey/>

³⁰ <https://europa.ba/wp-content/uploads/2020/11/Green-Agenda-Factsheet-2020.pdf>

javnih prihoda.

Uzimajući u obzir i specifičnost ustavnog uređenja, aktivnom saradnjom, svi nivoi vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine moraju biti usmjereni promociji održivog i inkluzivnog rasta, posebno se fokusirajući na nekoliko ključnih segmenata, datih u nastavku.

Preporuka je da fokus porezne politike i dalje bude na smanjenju poreznog opterećenja rada, kao i smanjenju drugih fiskalnih i parafiskalnih nameta koji opterećuju privredu. Zadatak reforme postojećih propisa o obaveznim doprinosima i propisa o porezu na dohodak je smanjenje zbirne stopa obaveznih doprinosa na nivo koji će rasteretiti oblast rada, a neće ugroziti fiskalnu održivost i stabilnost, uz istovremeno proširenje porezne osnovice za izvore ličnog dohotka koji do sada nisu bili oporezivi.

U narednom periodu potrebno je uspostaviti jedinstven sistem oporezivanja imovine na cijeloj teritoriji Federaciji Bosne i Hercegovine, u cilju pojednostavljenja istog za obveznike, kao i olakšanja administriranja i kontrole od strane nadležnog poreznog organa.

Stavljajući fokus na istaknute savremene izazove, neophodna su ulaganja u digitalizaciju javne administracije, s posebnim akcentom na tehnološku inovaciju porezne administracije. Implementacijom reforme Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine u pravcu provedbe mjera administrativnog unaprjeđenja pružanja javnih usluga kroz fluidan protok informacija kroz IT sistem, efikasnije će se upravljati poreznim sistemom, poboljšati njegova transparentnost, efikasnost i pravednost. Tehnološkim unaprjeđenjem procesa stvoriti će se pretpostavke za bržu i lakšu dostupnost podataka potrebnih za analize, jačanje kontrolnih mehanizama i implementaciju efikasnih sankcija za porezne prekršaje. Iz perspektive poslovnih subjekata, digitalizacijom administracije smanjuju se vrijeme i troškovi poslovanja, podiže nivo produktivnosti i konkurentnosti kroz optimizaciju procesa. Dugoročno, tehnološko unapređenje rezultirati će uštedama administriranja i na strani obveznika i na strani porezne administracije, koje se mogu preusmjeriti za finansiranje drugih prioriteta u poslovnom procesu za javni sektor, odnosno finansiranje drugih budžetskih kategorija od značaja, kada je riječ o javnom sektoru. Nadalje, edukacijom svih poreznih obveznika može se poboljšati njihovo razumijevanje poreznog sistema, olakšati poštivanje poreznih propisa, te podići svijest o značaju plaćanja poreza za same obveznike.

Nastavlja se i provedba mjera podrške borbi protiv porezne evazije i utaje poreza, kao i neprekidno prilagođavanje globalnim reformama usmjerenim povećanju porezne transparentnosti i kvalitetnije i pravodobnije razmjene informacija. Krajnji cilj stručne procjene započete u 2023. godini od strane OECD-ovog Globalnog foruma o transparentnosti i razmjeni informacija u porezne svrhe „peer-review“, će omogućiti detaljan pregled nedostataka pravnog okvira kao institucionalnog djelovanja, što će biti okosnica daljih aktivnosti na ovom polju.

Aktivnosti na provođenju Akcijskog plana o smanjenju porezne osnovice i premještanja dobiti (BEPS akcijski plan), bit će u fokusu djelovanja u svrhu zaštite privrednog okruženja kroz sprječavanje dodjeljivanja statusa nekooperativne porezne jurisdikcije. Multilateralni instrument, čije se usvajanje očekuje u ovoj godini, imati će veći uticaj na porezni sistem Federacije Bosne i Hercegovine, te će zahtijevati temeljitu izmjenu propisa i strukture. Redovni godišnji „peer-review“ od strane OECD-ovog Inkluzivnog okvira za BEPS i OECD-ovog Globalnog foruma

usmjeravat će Bosnu i Hercegovinu u izmjenama poreznog sistema, a što će u najvećoj mjeri imati uticaj na porezne oblike.

U svrhu jačanja fiskalne stabilnosti i odgovornosti, u narednom periodu nastavljaju se i aktivnosti unaprjeđenja koordinacije i odgovornosti između svih nivoa vlasti u pripremi projekcija javnih prihoda, uspostave što kvalitetnijeg sistema izvještavanja, prema OECD metodologiji, kao i analize pripadnosti i raspodjele javnih prihoda korisnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine shodno ustanim nadležnostima.

Realizacija svih planiranih aktivnosti, kao i do sada, ovisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nositelja aktivnosti, a usljed globalnih utjecaja kreatori fiskalne politike mogu biti stavljeni pred nove vanredne izazove, što će dovesti i do eventualnih promjena u dinamici realizacije.

Kretanje prihoda

Unatoč izazovima na međunarodnom nivou, kao što su slabljenje globalnog ekonomskog rasta, pojačanih inflatornih pritisaka i rasta kamatnih stopa, u 2024. godini ostvaren je ekonomski rast, koji prema podacima Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP), na nivou Bosne i Hercegovine iznosi 2,5%. Navedena ekonomska kretanja odrazila su se i na trendove naplate javnih prihoda.

Prateći najnovije zvanične makroekonomske prognoze iz marta 2025. godine, preuzete od strane DEP-a, kao i pozitivne tekuće trendove naplate u prvom kvartalu 2025. godine, izvršeno je revidiranje projekcija prihoda za tekuću godinu i pripremljene su srednjoročne projekcije za period 2026.-2028. godinu.

Indirektni porezi

Projekcije prihoda od indirektnih poreza bazirane su na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA) u aprilu 2025. godine. Nadalje, izvršena je procjena učešća Federacije Bosne i Hercegovine u međuentiteskoj raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima u Federaciji BiH po godinama, zasnovana i na godišnjem planu otplate vanjskog duga.

Pojedinačna alokacija prihoda od indirektnih poreza za kantone i općine/gradove za 2025. godinu, kao i za srednjoročni period 2026. - 2028. godina izvršena je u skladu sa koeficijentima iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2025. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 75/24).

Plan prihoda Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2025. godinu po osnovu ovog poreza iznosi 342,2 miliona KM, dok je po novoj Revidiranoj projekciji dostavljenoj od strane Federalnog ministarstva finansija, projiciran prihod od indirektnih poreza u iznosu od 352 miliona KM.

U tri naredne fiskalne godine, prema projekcijama iz maja 2025.godine, ovi iznosi su projicirani na 381,1 miliona KM u 2026. godini, 408,2 miliona KM u 2027. godini, te 432 miliona KM u 2028. godini.

U tabeli koja slijedi dat je detaljan prikaz projekcije prihoda od indirektnih poreza Zeničko-dobojskog kantona i općina/gradova Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2025. godinu, te projekcije prihoda za period 2026.-2028. godina³¹.

Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

VRSTA PRIHODA	Plan	Projekcija		
	2025	2026	2027	2028
1.1. Kantonalni budžet	352.002.022	381.119.871	408.275.748	432.035.252
1.2. Općinski/gradski budžeti	60.610.844	65.624.616	70.300.557	74.391.680
1.2.1. Breza	2.292.432	2.482.063	2.658.917	2.813.652
1.2.2. Doboju Jug	603.074	652.961	699.486	740.193
1.2.3. Kakanj	6.570.139	7.113.626	7.620.492	8.063.964
1.2.4. Maglaj	3.921.856	4.246.275	4.548.834	4.813.552
1.2.5. Olovo	1.726.815	1.869.659	2.002.877	2.119.434
1.2.6. Tešanj	6.873.549	7.442.134	7.972.407	8.436.359
1.2.7. Usora	951.434	1.030.137	1.103.538	1.167.758
1.2.8. Vareš	1.404.676	1.520.872	1.629.239	1.724.052
1.2.9. Visoko	5.959.573	6.452.553	6.912.316	7.314.577
1.2.10. Zavidovići	6.311.679	6.833.785	7.320.712	7.746.739
1.2.11. Zenica	18.830.154	20.387.797	21.840.486	23.111.487
1.2.11. Žepče	5.165.463	5.592.754	5.991.253	6.339.913

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Porez na dobit

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dobit za 2025. godinu bazirane su na historijskom i tekućem (Q1 2025) trendu naplate, uz procjenjena očekivanja do kraja godine. Prilikom procjene očekivanja do kraja tekuće godine, uzelo se u obzir da će primjena Odluke o minimalnoj plati za 2025. godinu, kao i pretpostavljeni nastavak povećanja plata radnika u cilju zadržavanja deficitarne radne snage na tržištu rada u Federaciji BiH, na strani poslodavaca dovesti do povećanja rashoda u navedene svrhe. Uticajem istog, pretpostavljen je pad naplate ovih prihoda tokom ostatka 2025. godine. Očekuje se da će se ovi prihodi i u srednjoročnom periodu 2026.-2028. godina zadržati na približno istom nivou pretpostavljenom za 2025. godinu, bez daljeg nastavka opadajućeg trenda.

Očekivani prihodi od poreza na dobit Budžeta Zeničko-dobojskog kantona u 2026. godini iznose 74,7 miliona KM, 74,8 miliona KM u 2027. godini i 74,8 miliona KM u 2028. godini.

U sljedećoj tabeli navedene su revidirane projekcije za period 2025.-2028. godina za Zeničko-dobojski kanton.

³¹Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno za 2025. godinu i period 2026. - 2028. godina urađena je u skladu sa metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22).

Prihodi od poreza na dobit u KM

VRSTA PRIHODA	Plan	Projekcija		
	2025	2026	2027	2028
Porez na dobit	74.816.695	74.754.177	74.818.725	74.887.496

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Porez na dohodak

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dohodak i obaveznih socijalnih doprinosa za 2025. godinu, zasnovane su na tekućem (Q1 2025) trendu naplate, uzimajući u obzir efekte povećanja minimalne plaće u 2025. godini, kao i, kako je već ranije navedeno, prve procjene utjecaja izmjene Zakona o doprinosima u Federaciji Bosne i Hercegovine. Prateći srednjoročne pretpostavke ključnih pokazatelja vezanih za tržište rada (očekivani rast broja zaposlenih po stopi od 1,2% do 1,5% godišnje i očekivani rast prosječne plaće po stopi od 5,2% do 5,6% godišnje) u periodu 2026.-2028. godina, pripremljene su i projekcije navedene kategorije prihoda za ovaj period. Ipak, imajući u vidu potencijalne nove promjene fiskalnih i poreznih politika u cilju rasterećenja poslovnog okruženja i poboljšanja finansijskog položaja radnika, planiranje prihoda koji koreliraju sa izmjenama ovih politika je rađeno sa krajnjom oprežnošću.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda na području Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona" broj: 1/06, 2/06, 5/06, 7/09 i 12/13) svim općinama/gradovima Zeničko-dobojskog kantona je ustupljen dio uplaćenog prihoda od poreza na dohodak u iznosu od 34,46%, dok je općini Žepče ustupljen u iznosu od 44,46%.

Plan prihoda Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2025. godinu po osnovu ovog poreza iznosi 74,2 miliona KM, dok je po novoj Revidiranoj projekciji dostavljenoj od strane Federalnog ministarstva finansija, projiciran prihod od poreza na dohodak u iznosu od 82,1 milion KM.

U 2026. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu poreza na dohodak od 87,9 miliona KM, 94,3 miliona KM u 2027. godini i 101,3 miliona KM u 2028. godini.

U sljedećoj tabeli navedene su projekcije za period 2025.-2028. godina za Zeničko-dobojski kanton i općine/grade Kantona³².

Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	Plan	Projekcija		
	2025	2026	2027	2028
1. Porez na dohodak	125.327.832	134.249.785	143.984.681	154.615.148
1.1. Kantonalni budžet	82.139.861	87.987.309	94.367.560	101.334.768
1.2. Općinski/gradski budžeti	43.187.971	46.262.476	49.617.121	53.280.380

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

³² Projicirani iznosi za budžete jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

Ostali porezi

Ostali porezi obuhvataju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porez na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza),
- Porez na imovinu,
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obaveze po osnovu poreza na promet dobara i usluga),
- Ostali porezi.

Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih kursnih razlika (uključujući i vlastite prihode budžetskih korisnika),
- Naknade i takse i prihodi od pružanja javnih usluga,
- Novčane kazne (neporezne prihode).

Prihodi od doprinosa

U samu metodologiju izrade revidiranih projekcija prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti, uključeni su efekti povećanja minimalne plaće u 2025. godini, a kada je riječ o doprinosima za zdravstveno osiguranje, u revidiranu projekciju za 2025. godinu uključeni su i procijenjeni efekti smanjenja stope ovih doprinosa na teret poslodavca za 2 indeksna poena, što će se reflektirati na nivo naplate u drugoj polovini tekuće godine.

Prateći makroekonomska očekivanja u kretanju agregata vezanih za tržište rada u periodu 2025.-2028. godina, izvršeno je i projiciranje prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti, za navedeni period. Razlog procentualno nižeg rasta prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje u 2026. godini je prilagođavanje projekcionoj osnovici (pretpostavljenom iznosu iz 2025. godine) u čijem dijelu je sadržan i dio naplate prije izmjena politike doprinosa.

Prihodi od doprinosa za zdravstveno osiguranje Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog u 2025. godini se projiciraju u iznosu od 312,2 milijuna KM, u 2026. u iznosu od 326,7 milijuna KM, a u 2027. godini u iznosu od 349,9 milijuna KM a u 2028. godini u iznosu od 375,5 miliona KM.

. Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2025	2026	2027	2028
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	312.209.513	326.707.576	349.970.250	375.556.036

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Prihodi od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog u 2025. godini se projiciraju u iznosu od 28,5 milijuna KM, u

2026. u iznosu od 30,1 milijuna KM, a u 2027. godini u iznosu od 31,8 milijuna KM a u 2028. godini u iznosu od 33,7 miliona KM.

Prihodi Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2025	2026	2027	2028
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	28.585.070	30.165.619	31.876.329	33.747.325

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Rizici ostvarenja projekcija prihoda

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine prate makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji. Obzirom na visok nivo nepredvidivosti krajnjeg ishoda ekonomskih tokova, moguće su i značajnije promjene u realizaciji projekcija javnih prihoda. Neizvjesnost u vanjskom okruženju prepoznata je kao izraženiji rizik po ostvarenje prognoziranog srednjoročnog ekonomskog rasta. Od domaćih rizika značajan potencijalni negativni utjecaj mogao bi imati spor tempo provođenja ekonomskih reformi. Poseban akcent se stavlja i na obavezu provedbe reformi domaćeg zakonodavstva u oblasti zelene energije do 2026. godine, čija kašnjenja bi u značajnoj mjeri mogla ugroziti ukupnu konkurentnost Bosne i Hercegovine, te dovesti do pada domaćeg bruto proizvoda.

Projekcije poreznih prihoda i obaveznih socijalnih doprinosa za 2025. godinu, kako je i ranije istaknuto, temelje se na trenutno provedenim izmjenama politika, prate projektovane makroekonomske pokazatelje, kao i tekuće trendove u naplati, korigovane za jednokratne utjecaje. Potencijalna implementacija novih mjera u ovoj oblasti, u narednom srednjoročnom periodu, u značajnoj mjeri može imati odraz i na projicirani nivo naplate.

Pored navedenog, na drugačiji ishod u naplati javnih prihoda mogu u značajnoj mjeri utjecati: izmjene ostalih poreznih politika, značajna odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza između entiteta u odnosu na trenutno procijenjeni, **promjene u nivou planirane otplate vanjskog duga**, promjene u izdvajanju prihoda od indirektnih poreza za Institucije Bosne i Hercegovine, rad poreznih administracija, te razvoj drugih događaja poput novih elementarnih nepogoda i sl.

3. OSTVARENI, PLANIRANI I PROJEKCIJA PRIHODA BUDŽETA GRADA ZAVIDOVIĆI ZA PERIOD 2024.-2028. GODINE

Ukupni prihodi i primici u Budžetu Grada Zavidovići u 2024. godini ostvareni su u iznosu od 15.679.843,00 KM. Prihodi i primici za 2025. godinu procjenjuju se u iznosu od 18.516.010,18 KM.

U tabeli koja slijedi navedeno je ostvarenje prihoda u 2024. godini, plan u 2025. godini i projekcije prihoda i primitaka za Budžet Grada Zavidovići za period 2026. - 2028. godine.

		KM 000				
		Ostvareno u 2024. g.	Plan za 2025. g.	Projekcija za 2026. g.	Projekcija za 2027. g.	Projekcija za 2028. g.
I	POREZI	9.807	10.596	11.560	12.315	13.166
1	Indirektni porezi sa Jedinstvenog računa	6.757	6.912	7.615	8.130	8.606
2	Porez na dohodak	2.289	2.555	2.915	3.125	3.360
3	Porez na dobit	0	0	0		
4	Porezi građana	760	1.129	1.030	1.060	1.200
5	Ostali porezi	0	0			
II	NAKNADE I TAKSE	1.709	3.341	2.800	3.000	3.100
1	Naknade i takse	1.709	3.341	2.800	3.000	3.100
III	NOVČANE KAZNE	200	529	741	820	1.300
1	Novčane kazne	15	3	5	10	10
2	Ostali prihodi	185	526	736	810	1.290
IV	OSTALI NEPORESKI PRIHODI	0	0	0	0	0
	Ostali neporeski prihodi					
V	FINANSIRANJE I TRANSFERI	3.965	2.992	8.989	10.050	11.479
1	TRANSFRI	3.965	2.992	8.989	10.050	11.479
2	Finansiranje i privatizacija, prodaja imovine					
VI	KAPITALNI PRIMICI I PRODAJE STALNIH SREDSTAVA	0	1.058	661	750	750
	UKUPNO (I+II+III+IV+V+VI)	15.680	18.516	24.751	26.935	29.795

4. OSTVARENI, PLANIRANI I PROJEKCIJA RASHODA I IZDATAKA BUDŽETA GRADA ZAVIDOVIĆI ZA PERIOD 2024.-2028. GODINE

U ovom poglavlju su sažeta glavna pitanja iz oblasti upravljanja javnim sredstvima, te se predlaže okvirna struktura budžeta s osvrtom na plaće i naknade, materijalne troškove, transfere i kapitalne izdatke.

Raspoloživa sredstva lokalne samouprave su uvijek manja od sredstava potrebnih da se ostvare svi ciljevi zajednice, pa se kontinuirano moraju analizirati prioritetne potrebe i donositi odluke koje će biti pretpostavka, da se ostvare prioritetni ciljevi.

U skladu s prognozom prihoda za period 2026.-2028. godine, urađene su i projekcije budžetske potrošnje po ekonomskoj klasifikaciji za period 2026. – 2028. godina.

U tabeli koje slijede navedeni su ostvareni rashodi i izdaci u 2024. godini, planirani rashodi i izdaci u 2025. godini te projekcije rashoda i izdataka za Budžet Grada Zavidovići za period 2026. - 2028. godine po ekonomskoj klasifikaciji:

	Ostvareno 2024. g.	Plan 2025. g.	Procjena 2026. g.	Procjena 2027. g.	Procjena 2028. g.
UKUPNO PLAĆE	4.357,9	4.963,4	6.820,0	7.526,0	8.231,0
Bruto plaće i doprinosi	3.776,8	4.315,3	5.922,0	6.548,0	7.174,0
Naknade troškova zaposlenih	581,1	648,1	898,0	978,0	1.057,0
MATERIJALNI TROŠKOVI	2.526,5	3.658,1	3.760,0	3.880,0	4.060,0
TEKUĆI TRANSFERI	4.890,1	4.831,4	9.250,0	9.910,0	11.516,0
Subvencije	849,4	432,0	500,0	400,0	400,0
Transferi pojedincima	1.566,9	1.717,3	6.350,0	6.950,0	8.516,0
Transferi drugim nivoima vlasti	2.020,5	2.021,8	2.100,0	2.210,0	2.300,0
Ostali tekući transferi	453,3	660,3	300,0	350,0	300,0
Kapitalni grantovi	282,5	499,0	350,0	400,0	350,0
Otplate kamate					
Nabavka stalnih sredstava	3.747,2	4.421,4	4.500,0	5.219,0	5.638,0
Otplata duga		72,7	71,0	0,0	0,0
Pozajmice					
Ostalo		70,0			
UKUPNO	15.804,2	18.516,0	24.751,0	26.935,0	29.795,0

Deficit
124,4

Potrošnja za bruto plate i naknade, prema okvirnom budžetu, se procjenjuje na 5,9 mil. KM u 2026. godini, što predstavlja 23,92% ukupnog Budžeta Grada.

	KM 000				
	Ostvareno 2024. g.	Plan 2025. g.	Projekcija		
			2026. g.	2027. g.	2028. g.
UKUPNE PLATE, NAKNADE I DOPRINOSI (BRUTO)	3.777	4.315	5.922,0	6.548,0	7.174,0
UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH	99	103	137	139	140
PROSJEČNA PLATA (NETO)	1,971	2,166	2,235	2,436	2,649

U narednom periodu ne predviđa se značajnije povećanje broja zaposlenih u Jedinstvenom gradskom organu uprave, ali broj uposlenih od 2026. godine je znatno veći, obzirom da se planiraju u 2026. godinu uvesti tri spoljna budžetska korisnika a to su: JU „Centar za socijalni rad“ Zavidovići, JU „Dječiji vrtić“ Zavidovići i JU „Kulturno sportski centar“ Zavidovići.

Potrošnja za plate, naknade plata i doprinose, prema okvirnom budžetu procjenjuje se na 5.922,0 mil. KM u 2026. godini, što je 23,93 % u odnosu na ukupne troškove i izdatke za 2026. godinu.

Potrošnja za naknade troškova zaposlenih, prema okvirnom budžetu, se procjenjuje na 0,9 mil. KM u 2026. godini, što predstavlja 3,62% ukupnog Budžeta Grada.

Potrošnja za materijal i usluge, prema okvirnom budžetu, se procjenjuje na 3,8 mil. KM u 2026. godini, što predstavlja 15,19% ukupnog Budžeta Grada.

Ukupno projicirani tekući transferi u 2026. godini, prema okvirnom budžetu, iznose 9,3 mil. KM, što predstavlja 37,37% ukupnog Budžeta Grada.

U strukturi planiranih tekućih transfera za 2026. godinu, najveći dio se odnosi na transfere iz oblasti socijalne zaštite (dječiji dodatak, naknada porodiljama, stalna socijalna pomoć, kao i naknade koje se ostvaruju posredstvom JU Centar za socijalni rad Zavidovići), pitanja povratka izbjeglih i raseljenih lica, transfere iz oblasti obrazovanja, nauke, kulture i sporta, transfere iz oblasti rješavanja pitanja prava pripadnika boračke populacije (transferi drugim nivoima vlasti i pojedincima) i ostale tekuće transfere.

Ukupni kapitalni grantovi i kapitalni izdaci, prema okvirnom budžetu, se projiciraju na 4,9 mil. KM u 2026. godini, što predstavlja 19,90% ukupnog Budžeta Grada, a ostali rashodi i zaduživanje (garancija JKP Radnik) se planiraju u iznosu od 0,41 % ukupnog Budžeta Grda KM.

Budžet je glavni instrument za određivanje politika. On je sredstvo putem kojeg se strateški ciljevi prevode u realizaciju usluga, programa i aktivnosti koje su usmjerene ka ispunjavanju socijalnih i ekonomskih potreba građana.

Suočena sa prioritetima i zahtjevima korisnika budžetskih sredstava, koji prevazilaze nivo raspoloživih resursa, Gradonačelnica je obavezna da donese odluke o tome koje su prioritetne politike. Gradske službe (potrošačke jedinice) su imale obavezu pripremiti i dostaviti Službi za upravu finansija, budžet i trezor, svoje prijedloge prioriteta potrošnje za period 2026.-2028. godine, što je osnov za izradu Dokumenta okvirnog budžeta za period 2026. - 2028. godine, te su na taj način utvrđeni i ključni prioriteti za raspodjelu budžeta za 2026. godinu i za naredne godine.

Osnovni cilj je zadržati pravac razvoja Grada Zavidovići kao lokalne zajednice koja je sposobna zadovoljiti potrebe građana u svim sferama od lokalnog značaja i u okvirima koji proističu iz zakonskih obaveza i općih akata Federacije Bosne i Hercegovine i Zeničko - dobojskog kantona.

Dosljedno provoditi akte i dokumente sa posebnim akcentom na Strategiju integriranog razvoja Grada Zavidovići za period 2017-2026., „Akcioni plan realizacije Strategije integriranog razvoja za period 2017.-2026. za 2025. godinu sa trogodišnjim planskim periodom 2025.-2027. godina“, kao i sektorskih strategija i drugih programa i planova u okviru koje su jasno definirani strateški ciljevi:

SC 1. Razvoj komunalne i poslovne infrastrukture, jačanje ekonomskih aktivnosti (razvoj industrije, MSP, turizma i poljoprivrede) i povećanje zaposlenosti,

SC 2. Prepoznatljiv imidž Grada Zavidovići, kao otvoreneog grada sa razvijenom društvenom infrastrukturom, raznovrsnom turističkom ponudom i efikasnom lokalnom upravom, orjentiranom prema EU integracijama,

SC 3. Razvijena zajednica koja živi u čistom i zdravom okolišu i svoj razvoj bazira na održivom korištenju prirodnih bogatstava i energetske efikasnosti.

Ciljeve Strategije nemoguće je provesti bez izvora finansiranja zbog čega je važno povezati strateško i programsko planiranje. Strateški planovi službi za upravu i drugih gradskih organa za razdoblje 2026.-2028. godine, odnosno Strategija u cijelosti će biti povezana s budžetom za isto razdoblje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike putem limita koji se dodjeljuju gradskim službama i drugim korisnicima budžeta predstavljaju sponu između strateških prioriteta i budžeta, te predstavljaju prvi korak u osiguravanju alokacije budžetskih sredstava na one ciljeve kojima će se postići najveći učinak u prioritarnim područjima.

U skladu sa strateškim opredjeljenjima Grada Zavidovići ekonomska politika u srednjoročnom razdoblju bit će usmjerena i na osiguravanje optimalnog okruženja za razvoj konkurentne privrede na području Grada, a što, između ostalog podrazumijeva, podršku razvoju malog i srednjeg poduzetništva, te značajniju podršku promociji turizma i razvoju turističke infrastrukture. U funkciju razvoja potrebno je staviti i novostečeni status grada sa povoljnim poslovnim okruženjem, te iskoristiti sve pogodnosti koje BFC certifikat donosi lokalnim zajednicama sa ovim statusom.

GRADONAČELNICA

mr. iur. Erna Merdić Smailhodžić

Akt pripremila: _____
(Amira Tadić)

Akt pregledao: _____
(Midhat Bajramović)

Akt revidirao: _____
(Sunija Ramić)

Akt pregledao: _____
(Nermin Čahtarević)